

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІ
Т.Қ.ЖҮРГЕНОВ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР АКАДЕМИЯСЫ

«6D041600 – Өнертану»
/театр өнерінің тарихы мен теориясы/ мамандығы
бойынша PhD докторантураға қабылдау емтиханының
БАҒДАРЛАМАСЫ

Алматы, 2018

1 ӘЗІРЛЕГЕН

Жақсылықова М.Б. өнертану кандидаты, доцент

Жақсылықова «02» 05 2018 ж.

2 ТАЛҚЫЛАНДЫ:

«Театр өнерінің тарихы мен теориясы» кафедрасының мәжілісінде талқыланды және ұсынылды.

Хаттама №10 «04» 05 2018 ж.

3 КЕЛІСІЛГЕН:

ОӘК Басшысы

Гизатова

Г.Б.Гизатова

«14» 05 2018 ж.

НПЦПВО жетекшісі

Есенбекова

Г.Ж.Есенбекова

«14» 05 2018 ж.

4 БЕКІТІЛГЕН

Ғылыми жұмыс бойынша проректор

Халықов

Қ. З. Халықов

«14» 05 2018 ж.

Докторантураның арнайы пәні бойынша қабылдау емтиханының бағдарламасы жоғары білім берудің осыған дейінгі деңгейі (магистратура) бағдарламасының көлеміне сай құрастырылған.

6D041600 «Өнертану» /театр өнерінің тарихы мен теориясы/ мамандығы бойынша докторантураға тапсырушы мамандардың дайындық деңгейіне қойылатын негізгі талаптар:

I. Докторантураға тапсырушының хабары болуы керек:

Докторантураға тапсырушының терең әрі жан-жақты кәсіби даярлығы болуы қажет, заманауи ақпараттық технологияларды меңгеруі және заманға сай туындаған мәселелерді анықтап, оны шеше білуі керек.

білуі керек:

- жалпы және отандық өнер мен мәдениеттің тарихын, олардың даму заңдылықтарын;

- шығармашылық үдерістің ерекшеліктерін;

- кәсіби саладағы шығармашылық, ұйымдастырушылық, әдістемелік және зерттеушілік қызметтің теориялық негіздерін;

қолдану:

- өзінің кәсіби қызметінде теориялық білімдерін қолдана алуы;

- заманауи өнердегі жаңа тенденцияларды зерттеу;

- өзінің кәсіби қызметін әсерлі және нәтижелі құра алуы қажет;

ікемі болуы керек:

- өнертанушық ғылыми-практикалық қызметін ұйымдастыруда өз білімдері мен ебдейліктерін тиімді қолдануы керек;

- өнер саласындағы бағыттар контекстінде өз жолын анықтай алуы керек.

құзыреті болуы керек:

- басылымдарда жарияланған мақалалары бар және заманауи театр өнерінің құбылыстарын көпшілік алдында сараптаушы ретінде авторлық сыншылық қызмет атқара білуі керек;

- өзбетінше ғылыми-шығармашылық жұмыстарды атқарып, ғылыми зерттеулерге қатысу, сонымен қатар ғылыми зерттеу тобының мүшесі ретінде көріну; ғылыми конференцияларда (республикалық, халықаралық) өз зерттеулерінің нәтижесін көрсете білуі керек;

- театр қайраткерлері: драматургтер, режиссерлер, актерлер, театр суретшілері, т.б. жұмыс жасай бәлуі керек.

- шығармашылық мәдениет пен театрдың тарихы мен теориясымен байланысты пәндер бойынша жалпы білім беру мектептері мен оқу орындарында, кәсіби білім беру мекемелерінде және балалардың қосымша білім алатын орындарында білім бере алуы қажет;

- ақпараттық технологиялардың көмегімен жаңа білімдерді алып, оларды шығармашылық-зерттеушілік қызмет тәжірибесінде қолдана білуі қажет;

- ақпараттарды басқарудың құралы ретінде компьютермен жұмыс жасаудың негізгі тәсілдерін, ақпаратты алу, сақтау, қайта өңдеудің әдістерін білу;

Қабылдау емтихандары «Магистратура және PhD докторантураға қабылдау туралы Ережеге» сәйкес ауызша жүргізіледі.

II. Пән атауы және оның негізгі бөлімдері

I. «ӨНЕР ТЕОРИЯСЫ»

Пән мақсаты – магистраттың театр теориясы туралы түсінігін қалыптастыру, оның қалыптасуының негізгі кезеңдерін анықтау, теориялық ғылым тарихын театр тарихымен және қазіргі теориялармен байланыстыру. Сонымен қатар, магистрант театрдың түрлері мен жанрларының генезисы, театр өнерінің дамуының негізгі заңдылықтары туралы білім алып, қазіргі театр теориясының дамуының идеялары мен тенденцияларын зерттеуі қажет.

Мазмұны:

1. Театр семиотикасы

Театр семиотикалық жүйе ретінде. Мәтін мен қойылымды талдау тәсілі. Семиология мен семиотика. Мәтін теорисы. Семиологиялық модельдің әмбебаптығы. Режиссура мен семиология. Театр семиотикасының пәні. Театр семиотикасының принциптері. кеңістік семиотикасы. мәтін семиотикасы. ым-ишара семиотикасы. коммуникация жүйесіндегі театр. Сөйлеу теориясы. қабылдау теориясы. Интертекстуалдық. интеркультурализм. талдау тәсілдерінің сұрақтары.

Ф.Соссюр. К.Пирс. Белгілер типологиясы. Театр белгісінің ерекшелігі. Иконикалық белгі. Театр белгісі. Визуалды және мәтіндік.

Сахналық жүйелер мен сахналық құралдар. Кодтар типологиясы. Режиссура мен семиология. Белгілер жүйесін құрылымдау.

2. Театр теориясы

Театр теориясының негізгі бөліктері. Театр теориясы және театрдың құрылымын, семиотикасы мен поэтикасын зерттеу. Театрдағы маңыздылық мәселесі. Драматургиялық талдау. Театр эстетикасы. Театр антропологиясы. Театр герменевтикасы. Спектакльді қабылдау мәселесі.

Өзектілік. Театр әсерлілігінің түрлері. Сахна кеңістігімен эксперименттер. Актердің пластикалық әсерлілігінің қазіргі ізденістері. Қойылымның көркем бейнесі.

Театр мен сахна. Сахна театр феномені ретінде. Сахналық жүйелер. Театрдың тарихи формалары. Театр теориясының негізгі инструменттері.

Театрдың құрылымдық моделі. Театрлық стильдер. Сахна мен көрермен.

3. Жанрлар мен формалар

Аристотельдік және аристотельдік емес театр. Жанр дефинициясы. Жанрлардың тарихи дамуы. Жанрлар типологиясы.

Салт-жора және театр. Авангард. Антитеатр. Абсурд театры. Жарлы театр. Театрдағы театр. Деректі театр. Қатыгез театр. Театр-лаборатория. Көпшілік театр. Көше театры. Эксперименталды театр. Эпикалық театр. Хэппенинг.

II. «XX-XXI ҒАСЫРЛАР ТОҒЫСЫНДАҒЫ РЕЖИССЕРЛІК ӨНЕР»

Курс мақсаты – аймақтар және жеке тұлғалар бойынша қазіргі режиссерлік өнердің даму ерекшеліктерін зерттеу. Пән мақсаты – магистранттарға қазіргі режиссураның дамуы мен мәселелері жөнінде білім беру. Аймақтар бойынша режиссураның заңдылықтары мен даму ерекшеліктерін айқындау.

Мазмұны:

1. Қазіргі Германия режиссурасының ерекшелігі

Қазіргі Германия режиссерлік өнерінің дамуының заңдылықтары мен ерекшелігі. Қазіргі неміс театр өнерінің өзектендіру спецификасы. Ф.Кастроф режиссурасының негізгі ерекшеліктері. М.Тальхаймер режиссурасының негізгі ерекшеліктері. Г.Э.Лессингтің «Эмилия Галоттиі». Гетенің «Фаусты». Г.Гауптманның «Егеуқұйрық». Т.Остермайер режиссурасы. Л.Персеваль. Салыстырмалы талдау.

2. Польшаның бүгінгі режиссерлік өнері

Қазіргі Польша театр өнерінің даму ерекшеліктері. XX-XXI ғасырлар тоғысындағы поляк режиссурасының негізгі ерекшеліктері. Жаңа театр формаларының ізденісі. Поляк режиссураның жаңа есімдер. Провакация театрының дефинициясы.

К.Люпа режиссурасы. Г.Яжина режиссурасы. К.Варликовский режиссурасы. «(А) Поллония». М.Клечевская. Провакация театры.

3. Балтық және Скандинавия елдерінің режиссерлік өнері.

Литва ұлттық режиссураның спецификалық ерекшелігі. Й.Вайткус, Э.Някрошюс, Р.Туминас, О.Коршуновас, М.Карбаускис режиссурасы.

Р.Туминастың «Ваня ағай» спектакін аналитикалық талдау.

А.Херманистің режиссерлік тәсілінің негізгі ерекшеліктері. К.Смедс режиссурасы және жаңа формаларды ізденісі. Еуропаның қазіргі режиссураны салыстырмалы талдау.

4. Қазіргі режиссерлік өнердің мәселелері.

Қазіргі режиссураның негізгі мәселелерін талдау. Қазіргі театр үдерісіндегі психологиялық театрдың ролі мен маңызын айқындау. «Территория» театр фестивалі және жаңа формаларды ізденіс. Жаңа театр орталықтары (В.Фокин, К.Серебренников, О.Меньшиков) және қазіргі режиссура. П.Н.Фоменко режиссурасы, оның ізбасарлары мен шәкірттері.

5. «Постдрамалық театр»

Ресейдегі жаңа театр формаларын ізденіс. «Территория» театр фестивалі. Қазақстандағы қазіргі режиссураның хал-ахуалы.

III. ҚАЗІРГІ ТЕАТРДЫҢ ДАМУ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ

Курс мақсаты – Қазіргі театрдың даму тенденцияларын аймақтар және жеке тұлғалар бойынша зерттеу. Пән мақсаты – магистранттарға қазіргі театрдың даму тенденциялары туралы білім беру. Театрдың дамуын аймақтар бойынша заңдылықтары мен ерекшеліктерін анықтау.

Мазмұны:

1. Қазіргі драматургияның тақырыбы мен бейнелері

Еуропадағы жаңа драманың пайда болуының негізі мен механизмі. Театр мен қоғамның дамуының қарым-қатынасы қазіргі әлемдік театр үдерісінің даму факторы ретінде. Театрды өзектендіру. Жаңа драманың пайда болуы. Жаңа драманың негізгі ерекшеліктері. «Ройал Корт» театрындағы жаңа драматургия.

Жаңа драма дамуының заңдылықтары мен ерекшеліктері. М.Равенхил пьесаларының негізгі ерекшеліктері. М.Мак-Донах пьесаларының негізгі ерекшеліктері. С.Кейн драматургиясы. Еуропа мен Ресей жаңа драмасына салыстырмалы талдау.

Ресейде жаңа драманың пайда болуы. Ресейдегі жаңа драманың дамуының ерекшеліктері. Драматургиядағы жаңа театр формаларын іздестіру. Ресейде жаңа драманың пайда болуының себептері. Ресей жаңа драмасының негізгі ерекшеліктері.

Драматургияның жаңа мектептері. Н.Коляда және екатеринбургтық мектеп. Е.Гришковец және оның театры. Жаңа формаларды іздеу және М.Угаровтың театрлық қызметі. Оқиға дамуын құру және жаңа драманың бейнелік жүйесі.

Екатеринбург, Тольяти, Пермьдегі драматургия мектептері. В.Сигарев. И.Вырыпаев. Бр.Пресняковы, Бр.Дурненковы. В.Леванов, Л.Бугадзе.

Жаңа драмадағы қаһарман мәселесі. Жаңа драмадағы орта мәселесі.

2. Қазіргі режиссураның даму тенденциялары.

XX-XXI ғасырлар тоғысындағы режиссерлік өнердің ерекшеліктері. Режиссураның міндеттері мен мақсаттары. Қазіргі Еуропаның режиссерлік өнерінің негізгі ерекшеліктері. Театр мен қоғамның дамуының қарым-қатынасы қазіргі әлемдік театр үдерісінің даму факторы ретінде. Театрды өзектендіру.

Қазіргі Еуропа режиссерлік өнерінің дамуының заңдылықтары мен ерекшелігі. Қазіргі театр өнерінің өзектендіру ерекшелігі. Қазіргі режиссурадағы жаңа есімдер.

Қазіргі Польша театр өнерінің дамуының ерекшеліктері. Провокация театрының днфинициясы.

Литва ұлттық режиссурасындағы спецификалық ерекшелігі.

А.Херманистің режиссерлік тәсілінің негізгі ерекшеліктері. К.Смедс режиссурасы және жаңа формаларды ізденісі.

3. Қазіргі театрдағы сахналық кеңістіктегі ізденістер

XX-XXI ғасырлар тоғысындағы сценографияның ерекшеліктері. Сценографияның функционалдық мағынасы мен мақсаттары. Сценограф спектакльдің қосалқы авторы ретінде. Суретші театры. Қойылымның визуалды қатары.

Қазіргі Еуропа сценографиясының негізгі ерекшеліктері. Салыстырмалы талдау.

Сценография мен режиссураның өзара әрекеттестігі. Д.Боровскийдің сахналық кеңістігінің өзгешелігі. Таганка театрындағы «Гамлет». Ленком театрындағы О.Шейнцистің сценографиясы. МХТ мектеп-студиясындағы О.Шейнцистің шеберханасы. Мәскеу ТЮЗ-дағы С.Бархин мен К.Гинкас, Г.Яновская. Ресей академиялық жастар театрындағы (РАМТ) С.Бенедиктов пен А.Бородин. М.Митрофанова мен М.Карбаускис. Н.Симонов пен К.Серебренников.

Сценография мен атмосфера. Тұрмыстық емес сценография. Д.Крымовтың театрлық авангарды. Визуалды метафоралар. «Опус №7».

РФ ТҚО көрмелері: «Маусым жиыны», «Клин», «Жобаны қорғау». Реставрация және басқаша ойлау. Бейне арқылы мағынаны жеткізу.

Р.Лепаж театры. Ф.Жанти театры.

Қазақстанның сценографиясы. Республикалық көрмелер мен конференциялар.

4. Қазіргі театрдың негізгі мәселелері.

Театр эксперименттері мен авангард. Д.Крымовтың «суретші театры». В.Панковтың саундрамасы. «Пострамалық театр». Х.Т.Леманн. «Өтпелі монтаж». «Қауып-қатер эстетикасы». «Территория» театр фестивалі және жаңа формаларды ізденіс.

Емтихан сұрақтары «Театр теориясы»

1. Мәтін теориясы
2. Театр белгісінің қасиеті
3. Негізгі мәтін, екінші мәтін
4. Сахна кеңістігімен эксперименттер
5. Театр антропологиясы
6. Авангард и антитеатр
7. Абсурд театры
8. Жарлы театр және театрдағы театр
9. Қатыгез театр және тоталды театр
10. Пластикалық театр
11. Деректі театр
12. Эксперименталды театр

13. Эпикалық театр
14. Перформанс
15. Хэппенинг
16. Театр семиотикалық жүйе ретінде

«Даму тенденциялары»

1. Еуропа мен Ресей жаңа драмаларын салыстырмалы талдау
2. М.Равенхилдің драматургиясы
3. М.Мак-Донахтың драматургиясы
4. А.Казанцев пен М.Рощиннің жетекшілігіндегі драматургия

орталығы

5. Е.Гришковец драматургиясы
6. М.Угоров драматургиясы
7. В.Сигаревтің пьесалары
8. И.Вырыпаевтың пьесалары
9. Ағайынды Пресняковтың пьесалары
10. Жаңа театр орталықтары және жаңа форма ізденістері
11. «Постраамалық театр»
12. О.Шейнистің сценографиясы
13. Д.Боровскийдің сценографиясы
14. Қазіргі Германияның режиссерлік өнері
15. Қазіргі Польшаның режиссерлік өнері
16. Литваның режиссерлік өнері

«Режиссерлік өнер»

1. Ф.Касторф режиссурасы.
2. М.Тальхаймер режиссурасы.
3. Т.Остермайер режиссурасы.
4. К.Люпа режиссурасы.
5. К.Варликовский режиссурасы.
6. Й.Вайткус пен Э.Някрошюстің режиссурасы.
7. Р.Туминас режиссурасы.
8. О.Коршуновас режиссурасы.
9. М.Карбаускис режиссурасы
10. А. Херманис режиссурасы.
11. К.Смедс режиссурасы.
12. П.Н.Фоменко режиссурасы.
13. В.Панков режиссурасы.
14. К.Серебренников режиссурасы.
15. Р.Лепаж театры.
16. Ф.Жанти театры.

Әдебиттер тiзiмi:
Негiзгi әдебиет:

1. Барба Э., Саварезе Н. Словарь театральной антропологии. Тайное искусство исполнителя. М., 2011.
2. Барбой Ю.М. К теории театра. СПб., 2008.
3. Введение в театроведение. СПб., 2011.
4. Вопросы театроведения. СПб., 1991.
5. Гальцева Е. Сюрреализм и театр. К вопросу о театральной эстетике французского сюрреализма. М., 2012.
6. Каган М.С. Морфология искусства. Л., 1972.
7. Калмановский Е.С. Вопросы театральной терминологии. Л., 1984.
8. Леман Х.-Т. Постдраматический театр. М., 2013.
9. Лотман Ю.М. Об искусстве. СПб., 2005.
10. Ляпушкина Е.И. Введение в герменевтику. СПб., 2002.
11. Максимов В.И. Из истории теории театра и науки о театре. СПб., 2014.
12. Пави П. Словарь театра. М., 2003.
13. Павленко А. Теория и театр. СПб., 2006.
14. Поляков М. Вопросы поэтики и художественной семантики. М., 1978
15. Почепцов Г.Г. История русской семиотики до и после 1917 года. М., 1998.
16. Пропп В. Морфология сказки. М., 1998.
17. Руднев В.П. Словарь культуры XX века. М., 1999.
18. Спектакль как предмет научного изучения. СПб., 1993.
19. Театроведение Германии: Система координат. СПб., 2004.
20. Режиссерский театр от Б.до Ю. Разговоры под занавес века. Выпуск 1. М., 2004.
21. Режиссерский театр от Б до Я. Разговоры на рубеже веков. Выпуск 2. М., 2001.
22. Режиссерский театр от А до Я. Разговоры в начале века. Выпуск 3. М., 2004.
23. Давыдова М. Конец театральной эпохи. М., 2005.
24. Новая драма. М., 2006.
25. PRO SCENIUM. Вопросы театра. М., 2007.
26. Смелянский А. Междометия времени. М., 2002.
27. Смелянский А. Уходящая натура. М., 2002.
28. Спектакли 20 века. М., 2007.
29. Искусство режиссуры. 20 век: антология. М., 2008.
30. Владимиров С.В. Действие в драме. СПб., 2007.
31. Границы спектакля. СПб., 1999.
32. Давыдова М. Конец театральной эпохи. М., 2005.
33. Искусство режиссуры. 20 век: антология. М., 2008.
34. Искусство режиссуры за рубежом. СПб., 2004.
35. Мальцева О.Н. Поэтический театр Юрия Любимова. СПб., 1999.
36. Новая драма. М., 2006.

37. PRO SCENIUM. Вопросы театра. М., 2007.
38. Режиссерский театр от Б до Ю. Выпуск 1. М., 1999.
39. Режиссерский театр: В 2 т. М., 2001.
40. Режиссура: Взгляд из конца века. СПб., 2005.
41. Спектакли 20 века. М., 2004.

Қосымша әдебиет:

1. Бачелис Т.И. Шекспир и Крэг. М., 1983.
2. Брехт Б. Театр. М., 1965.
3. Брук П. Пустое пространство. Секретов нет. М., 2003.
4. Гротовский Е. От бедного театра к искусству-проводнику. М., 2003.
5. Евреинов Н.Н. Демон театральности. М., СПб., 2002.
6. Как всегда об авангарде. М., 1992.
7. Арто А. Театр и его двойник. М., 2002.
8. Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика. М., 1994.
9. Брехт Б. Театр. М., 1965.
10. Брук П. Пустое пространство. М., 1976.
11. Власов В.Г. Стили в искусстве: Словарь: В 2 т. СПб., 1995.
12. Евреинов Н.Н. Демон театральности. М., СПб., 2002.